

A nagy kép

T: Jel 18,1-19,8

L: Jel 17

2011.12.04.:Gazdagrét

Ítélet a világ felett

„Az én koromban: zörgött az egekben a gépek acélja.
Az én koromban: nem tudta az emberiség, mi a célja.
Az én koromban: beszéltek a falban a drótok, a lelkek.
Az én koromban: vad, bábeli nyelvzavarok feleltek.
Az én koromban: öngyilkosok ezrei földre borultak.
Az én koromban: méreggel aludtak el a nyomorultak.
Az én koromban: kínpadra feküdtek az árva, beteg nők.
Az én koromban: lélekbe kutattak a lélekelemzők.
Az én koromban: mint koldusok álltak a sarkon az épek.
Az én koromban: recsegték a trónok, a bankok, a népek.
Az én koromban: mily dalt remegett a velőkig üvöltő.
Az én koromban: prózára szerelte a verset a költő.
Az én koromban: mindannyian ó de magunkra maradtunk.
Az én koromban: sírtunk, amikor kenyérünkbe haraptunk.
Az én koromban: nem volt, ki szegény sziveket melegítsen.
Az én koromban: álmatlanul ült arany-ágyon az Isten.”

Kosztolányi így kesereg a világ visszásságain és Isten tehetetlenségén. Hogy a világ nagy bajban van, hogy döntő változásra van szükség, sokan látják. Szegények és jómódúak, különböző rendű és rangú, bőrszínű és háterű emberek érzik a változás szükségét. De hogyan mehet ez végbe? S mindenek előtt: Tesz-e Isten valamit az újért? Tehetetlenül ül arany ágyán? Vagy van terve a régi helyett egy új, jobb világot teremteni?

Ahogy a Biblia kezdő lapjai elbeszélik, s ahogy az elmúlt hetekben hallhattuk, a világ eredetileg nem olyan volt, amilyennek tapasztaljuk. Isten azt jónak, szépnek teremtette. Isten teremtői munkáját, a sokszínű teremtést többször is jónak minősíti (Gen 1,4.10.12.18.21.25.31): „És látta Isten, hogy jó...” Nem véletlen, hogy ez 7x hangzik el: a teremtés tökéletes, Isten uralkodik.

Azon túl, hogy Isten szép és jó világot teremtett, még két dolgot kell tudnunk. Először, ő élvezzi az alkotást, a munka örömet szerez neki. Ezzel mezopotámiai kollégái között egyedül van. Éa, Enki, Marduk és társaik épp azért teremtik az embert, hogy mentesülhessenek a munkavégzés terhe alól. (Örülhetnek, hogy nem most élnek, a kormány biztos közmunkára fogná őket.) De nem így az Úr. Ő felgyűri ingujját, hozzálát a munkához, és 6 napon át fáradhatatlanul alkot – mindezt örömmel. Számára a munka, az alkotás öröm.

Másodszor, a teremtett világot a teremtés befejezése után sem hagyja sorsára, törődik vele: gondoskodik a vízről, az élelelről, a napsütésről – a létfeltételekről; részt vesz a dolgok menetében; sáfárokat bíz meg a teremtésről való gondoskodással.

Végül pedig, mivel Isten így teremtett, tőlünk, képét és hasonlóságát magukon viselő sáfároktól hasonlót vár el. Ha szeretjük és követjük őt, munkánkban örömmel leljük, és törődünk mind a teremtett világgal, mind alkotásunkkal, és mi is változatos, jó és szép világot teremtünk. Olyan világot, melyben egyenlőség uralkodik, ahol mindenki szabadon és a teremtett világ javára bontakoztathatja ki Istentől kapott képességeit. Olyan világot, amelynek a javaiból mindenki egyenlően részesedhet, s amelynek a szépségét, értékeit mindenki megőrzi, bölcsen és mértékkel használja.

Ez volt az eredeti terv. Az eredeti terv, ami azonban meghiúsult. Az eredeti terv, ami meghiúsult, mert az ember beletenyereelt. A terv, amit elrontottunk, és azóta is egyfolytában elrontunk. Isten szép és jó világát tönkretesszük és pusztítjuk. A legjobb szándékaink is gyakran kudarcot vallanak, mert önző céljainkra és mohó vágyainkra használjuk, nem törődünk a ránk bízottakkal. A korábban békében egymás mellett élő ruandaiak, szarajevóiak vagy budapestiek némi propagandára képesek egymásra fegyvert fogni. Nemcsak az alkotást, a teremtett világ megőrzését élvezzük, hanem a rombolást, a pusztítást is. A bűnessel képessé váltunk jót és rosszat egyaránt tenni (ld. Gen 3,22). Amennyire képesek vagyunk szépet és jót alkotni, ugyanúgy megvan a képességünk rombolni és pusztítani. Isten sokszínű világának gondoskodó fenntartása és önzetlen megőrzése helyett célunkká a magunk fenntartása, a magunkról való gondoskodás lett. S mihelyt magunk válunk létünk és tetteink kiindulópontjává, a teremtő és gondviselő Istenben bízó önzetlen és kreatív gondoskodást felváltja az aggódó, gögös és erőszakos mohóság, melynek romboló hatásait mindannyian tapasztaljuk.

A rosszra való képességünk környezetünkhöz, a világhoz való viszonyunkat tehát 3 vonatkozásban határozza meg. Képesek vagyunk Istenről tudomást sem véve gögös pökhendiségben élni. Képesek vagyunk a teremtett világot, különösen is embertársainkat lenézni, elnyomni, s képesek vagyunk az erőszakra. És a jövőért és magunkért aggódva, illetve mások szükségére vakon képesek vagyunk mértéktelenül és a kívánságainknak élni, szükségeseket és szükségteleneket megvásárolni és felhalmozni: mohók vagyunk.

Gaddafi vér nélküli forradalomban döntötte meg a korrupt királyságot, hogy egy igazságosabb társadalmat hozzon létre. Mind a kapitalizmust, mind a kommunizmust rabszolgaságnak tekintette. Gaddafi alatt az iskolázottság 10-ről 90%-ra, a várható élettartam 57-ről 77 évre nőtt, a csecsemőhalandóság csaknem 1000%-kal csökkent. Egyenjogúságot teremtett a nők és feketék számára, az orvosi ellátás és iskoláztatás mindenkinek ingyenes lett, otthoneremtési programot indított, közműveket épített. Mindennek eredményeként Líbia 2010-re a leggazdagabb ország lett Afrikában.

Ugyanakkor lelkiismereti, vallás- és sajtószabadság nem létezett. Az ország bevételeinek nagy hányadát magáncélra költötte: családja hatalmas vagyont halmozott fel, míg a népesség jelentős része szegénységben élt. Gaddafi politikai ellenfeleit megkínozta, pénzelte a terrorizmust és diktatúrákat. Mégis végig abban a meggyőződésben élt, hogy népe szereti, hisz annyi jót tett Líbiáért. Az ország rettegett diktátora dühösen és csalódottan halt meg.

De nem is kell Afrikába mennünk, ha ki akarunk ábrándulni. A rendszerváltáskor mindenki reménykedve és magas elvárásokkal nézett a jövő elébe, várta a társadalmi-politikai változásokat. Mára az ország nagy része csalódott. Miért nem sikerültek a nagyszerű tervek? Mi siklott félre?

A Biblia beszél arról, hogy minden ember Isten ítélete alatt van, mert mindenki vétkezett. Ugyanakkor arról is gyakran szól, egy társadalom, közösség nyomorúságáért, válságáért és bukásáért ki a felelős. Arról, hogy a politikacsinálók, a társadalom döntéshozói, a gazdagok és hatalmasok, akik érdekeiket érvényesíteni tudják, felelősek az ország bajaiért. Az ószövetségi próféták egyik fő témája ez. Ámós így prófétál (6,3-7):

Ti azt gondoljátok, hogy messze van a veszedelem napja, ezért az erőszak uralmát közel hoztátok! Elefántcsont ágyakon heverésznek, pamlagokon terpeszkednek, megeszik a nyájból a bárányokat, és a hizlalóból a borjúkat! Hárfakísérettel danolásznak, és azt hiszik, hogy zenéjük olyan, mint Dávidé. Kelyhekből isszák a bort, és finom olajjal kenik magukat, de József romlásával nem törődnek. Ezért majd ők mennek a foglyok élén fogságba, és vége lesz a terpeszkedők mulatozásának.

Ézsaiás 5,8-15:

Jaj azoknak, akik házat házhoz ragasztanak, és mezőt mező mellé szereznek, míg hely sem marad másnak, és csak ti laktok ebben az országban! Ezt hallottam a Seregek Urától: Az a sok ház romba dől

majd, a nagyok és szépek lakatlanná lesznek. Tíz hold szőlő csak egy bat bort terem, tíz véka vetőmag csak egy vékát terem! Jaj azoknak, akik korán reggel ital után járnak! Estig elmulatnak, bor hevíti őket. Citera és lant, dob, fuvola és bor mellett lakmároznak, de az Úr tetteit nem veszik észre, kezének munkáját nem látják meg. Ezért megy fogságba népem, bár még nem tudja. Éhen halnak előkelői, a tömeg szomjan eped el. Ezért tátja ki torkát a sír, fölnyitja száját mérhetetlenül. Odakerül az előkelő és a tömeg, a zajongók és a vigadozók. Meg kell hajolnia az embernek, megalázkodnia a halandónak, meg kell alázkodniuk a kevély tekintetűeknek.

A Jelenések könyve ezt a prófétai hagyományt folytatja. Beszél az utolsó ítéletről, amikor mindenki megjelenik Isten trónusa előtt, és tettei szerinti elbírálásban részesül. Ám ez terjedelmét tekintve elenyészik a kor világhatalma, a Római birodalom feletti ítélet mellett. A bűn méretarányos: a kicsik kis bűnöket, a hatalmasok nagy bűnöket követnek el. Ítéletük is ennek megfelelő.

A Jelenések könyve a mennyei istentisztelettel kezdődik és végződik, amikor Isten népe Megváltójával egyesül, Isten megítéli a régit, és újjáteremti a világot. Ám a megváltottak győzelmi énekét megszakítják Isten csapásai – az új teremtést, a megváltott világ dicsőségét ítélet előzi meg. Mert ítélet nélkül nincs új.

A Jelenésekben Isten és a gonosz küzdelme egyre kiélezettebb, egyre elkeseredettebb, kimenetele azonban soha nem bizonytalan. Soha nem kérdés, ki lesz a győztes, legfeljebb, hogy Isten hogyan győz, és hogyan szerez érvényt megváltásának. A Jel 13-19 kisebb megszakításokkal látomás a nagy Babilonról, azaz Rómáról. Mi Babilon bűne?

Arisztidész a 2.sz.ban így dicséri Rómát:

Itt megtalálható minden ország minden gyümölcse és minden föld, folyó, tó minden gazdagsága, ahogy a görögök és barbárok művészeti termékei. Ha tehát valaki szeretné látni ezeket, vagy be kell járnia az egész földet, vagy el kell jönnie ebbe a városba. Nem lehetséges másként, minthogy itt mindig bőségben megtalálható mindaz, ami terem, és amit termelnek. Annyi kereskedő hajó érkezik ide minden országból szállítva az árukat, hogy a város olyan, mint egy gyár, mely az egész világé. Annyi hajórakományt láthatsz Indiából és Arábiából, Felix, ha úgy kívánod, hogy az ember azt gondolhatja, az ott élő népek fája le lettek csupaszítva, és ide kell jönniük, hogy saját termékeikért könyörögjenek, ha szükségük van valamire.

Ha ezt összehasonlítjuk a mai bevásárlóközpontok kínálatával, minőségi változást aligha találunk. Olcsóbban juthatunk panamai banánhoz vagy gánai kakaóhoz, mint a termelők.

Mindennek természetesen ára volt és van: kizsákmányolás, társadalmi-gazdasági elnyomás, igazságtalanság, erőszak, katonai hódítás. A nagy Babilon, Róma a világot leigázta, népeket megnyomorított, jólétéhez, magas életszínvonalához másokat mohóságában és önzésében kizsákmányolt és tönkretett.

Mennyire hasonlít ehhez, amikor a föld kereskedői gyászolják a megítélt birodalmat,

mert áruikat senki sem vásárolja többé: az aranyat és ezüstöt, a drágakövet és gyöngyöt, a gyolcsot és bíbort, a selyem- és skarlátárukat, a különféle tujafákat és elefántcsont-tárgyakat, a különféle nemes fából vagy ércből, vasból és márványból készült eszközöket, a fahéjat, balzsamot, füstölőszereket, a kenőcsöket és tömjént, a bort és olajat, a finomlisztet és gabonát, a barmokat és juhokat, a lovakat és kocsikat, a rabszolgákat és emberi lelkeket. A haszon, amelyre lelked vágyott, eltűnt előled, minden bőség és pompa elpusztult körülötted, és ezek soha többé nem lesznek találhatóak sehol. Akik ezekkel kereskedtek, és ezekből gazdagodtak meg, gyötrelmétől félve távol megállnak, sírnak, gyászolnak, és így szólnak: Jaj, jaj a nagy városnak, amely gyolcsba, bíborba és skarlátba volt öltözve, arannyal, drágakövel és gyönggyel volt ékesítve, mert egyetlen óra alatt pusztult el ekkora gazdagság! (Jel 18,12-17)

Pedig a világ hódol neki. Róma a világ ura, hódolatot, szolgálatot vár el az alattvalóktól, dicsőségét mással nem osztja meg, legkevésbé a világ Teremtőjével és Megváltójával. Mindezzel Istent káromolja, és ez a második bűne. Istent nem ismeri el, helyette ő kormányozza a világot. Hadserege

mindenhol jelen van. Ő a birodalom népeinek jótévője és megváltója, aki békét és biztonságot, jólétet és megváltást, felvilágosodást és műveltséget, demokráciát és egyenlőséget hoz a népeknek.

Harmadszor, a római császár tehát a szótér, a megváltó, aki hódolatot, vallásos tiszteletet követel magának. Mert aki nem hajlandó meghajolni a császár előtt, az életével fizet. S mivel egy távoli, kis tartomány prófétáját követői *az egyetlen és kizárólagos* Megváltónak tekintik, elkerülhetetlen a Jézust követők üldözése.

Néro egy estélyre 8 milliárd Ft értékben rendelt egyiptomi rózsát. Az előkelő római hölgyek ezüstkádákban fürödtek. Az elfogott Gaddafitól egy színarany pisztolyt zsákmányoltak. Pop- és filmsztárok egyik kastélyt veszik a másik után.

A hatalom korrumpál, minél nagyobb, annál jobban. A korrump hatalom kezében a gondoskodásból gőgös önzés lesz, a sáfárságból erőszakos mohóság, mely egyént és közösséget, természetet és kultúrát egyaránt pusztít. A hatalom gyakorlása ember fölötti feladat – Isten nélkül kudarcra van ítélve. Ha egyedül próbálkozunk, felfuvalkodunk, és mohóságunkban célt tévesztünk.

Társadalmunknak a fogyasztás, a költsékezés, a mohóság az alapja. Mi a válságból kivezető út? Még több fogyasztás, hogy a pangó gazdaság beinduljon, mondják. Amíg mohó vágyainknak nem tudunk parancsolni – nem tudunk szolidárisak lenni a társadalom elesettjeivel, sem azonosulni Isten megváltó tervével. És akik nem ismerik el Isten hatalmát és igazságos uralmát, akiknek nincs szükségük Istenre, akiket Isten jelenléte zavar, akik ragaszkodnak hatalmukhoz, saját megváltásukhoz, nem akarják a világ megváltását, újjáteremtését, mert hatalmuk és gazdagságuk biztosítja, amire szükségük van, akik sem Istenre, sem emberre nincsenek tekintettel, azok számíthatnak Isten ítéletére, mely az ellenállókat megsemmisíti. Akik az Istennek sem hajlandók átadni hatalmukat, azoktól Isten erővel fogja elvenni. Akik nem képesek utat készíteni Isten megváltásának, sőt, akik Isten ellen támadnak, és nem akarnak megtérni, azokat Isten kénytelen lesz erőszakkal eltávolítani az útból (19,19): „**És láttam, hogy a fenevad [Róma] meg a föld királyai és seregeik gyülekeznek, hogy harcra keljenek a lovon ülő és serege ellen**”. És Isten győzelme és ítélete nem késik.

Isten ítélete Babilont nem szexuális erkölcstelenség, kicsapongás, nem trágárság, még csak nem is bálványimádás miatt éri, hanem politikai és társadalmi bűnök, Isten elleni lázadás miatt. Ezekről keveset szoktunk beszélni, inkább a szűnyogot megszűrve és a tevét lenyelve ostorozunk bizonyos bűnöket, amikben kevésbé vagyunk érintettek. És próbáljuk átmenteni, foltoztatni a régit, mentőcsomagot dobunk a válság okozóinak, végkielégítéssel nyugdíjba küldjük a régi rendszer hatalmasait, az erőszakot fegyverrel győzzük le. De az egész régi, korrump rendszert megváltoztatni nincs merszünk, nem érdekünk. És még meg is indokoljuk: Ez nem ilyen egyszerű... Isten terve azonban radikális. Ő legmerészebb álmainkat is felülmúlva gyökeresen újat akar. Isten rendszerkritikát gyakorol, az egész rendszert megítéli. Nincs lehetőség a rendszer átmentésére, az megérett az ítéletre, és az ítélet előbb-utóbb be is következik.

A hatalommal nem tudunk megfelelően élni, nem tudunk jól sáfárkodni, nem tudunk másokról gondoskodni. Ezért van szükségünk egy nagyobb hatalomra, valakire, aki hatalmával nem élt vissza, hanem kész volt arról lemondani, és megmutatni, hogyan lehet hatalom nélkül e világ javára élni, megváltást hozni.

Isten meg fogja ítélni ezt az igazságtalan rendszert, ezt a kizsákmányolásra, elnyomásra épülő világot, melyből oly sokan (beleértve minket is) hasznot húzunk, s mely annyi nyomor forrása. Ezért biztatja Isten így népét (18,4): „**Menjete ki belőle, én népem, hogy ne legyetek részesek bűneiben, és hogy a rámért csapások ne érjenek titeket!**” (Külön igehirdetést kívánna, hogy jöhetünk ki Babilonból, hogyan élhetünk tőle függetlenül.) Babilon elnéptelenedett, sakálok és baglyok lakhelye lett. Róma ugyan mindmáig áll, a Római birodalom azonban letűnt, ahogy bukás vár minden birodalomra.

A szentek így énekelnek Babilon ítélete után (Jel 19,1-2): „Halleluja, a megváltás, a dicsőség és a hatalom a mi Istenünké, mert igazak és igazságosak az ő ítéletei, mert elítélte a nagy paráznát, aki paráznaságával megrontotta a földet, mert számon kérte kezéből szolgálói vérért”. A megváltottak dicsérik Istent igazságos ítéletéért. Ezzel nemcsak Isten igazságos és dicső voltát ismerjük el, hanem saját egyéni és közösségi kudarcunkat és mulasztásunkat is, hogy ezen változtassunk.

Babilon és Róma, Gaddafi és a hatalmasok hatalmukat és erejüket nem jól, nem sáfárságra, a teremtés megőrzésére, a gyengék megsegítésére, a kiszolgáltatottak védelmére használták, hanem kizsákmányolásra, saját jólétük fenntartására, önző célokra. Ezek letűnt korok letűnt birodalmi és zsarnokai, akiken beteljesedett Isten ítélete. S ha újabbak is lépnek a helyükre, Krisztusban bízva valljuk: Nem földi birodalmaké a hatalom, hanem Istenünké, aki lemondott a hatalomról, aki halálával és feltámadásával legyőzte a halált, és „Lefegyverezte a fejedelemségeket és a hatalmasságokat, nyilvánosan megszegényítette őket, és Krisztusban diadalmaskodott rajtuk” (Kol 2,15).

Isten e világot s benne az embert jónak, nagyon jónak teremtette. Az mégsem az, mert mi jónak és rossznak tudói lettünk: képesek csodálatos alkotásokra, hősi és odaadó emberségre, ugyanakkor önző és gögös mohóságunkban esztelen gyűlöletre és pusztító erőszakra is. S mivel tetteinkben és vállalkozásainkban e kettő gyakran elválaszthatatlanul keveredik, nem tudjuk környezetünket és e világot megjobbítani. Legjobb szándékaink ellenére is bármi, amihez hozzákezdünk, áldozatul esik gögüinknek, mohóságunknak és önzésünknek: kapcsolataink, házasságunk, családunk, nevelésünk, munkánk, terveink. Hogy a teremtés ismét jó, nagyon jó legyen, meg kell újulnia. S mivel a mi kezeinkhez szenny és vér tapad, Istennek kell kezébe vennie a dolgokat (Ézs 65,17-25):

Mert én új eget és új földet teremtek, a régre nem is emlékeznek, senkinek sem jut eszébe. Ezért örvendjete és vigadjatok mindörökké annak, amit teremtek. Mert Jeruzsálemet vigasságra teremtem, népét pedig öröme. Vigadozni fogok Jeruzsálemmel, és örvendezni népemmel. Nem hallatszik ott többé sírás és jajgatás hangja. Nem lesz ott olyan csecsemő, aki csak néhány napig él, sem öreg ember, aki magas kort nem ér. Mert a legfiatalabb is százéves korában hal meg, és aki nem ér meg száz évet, átkozottnak számít. Házakat építenek, és laknak bennük, szőlőket ültetnek, és élvezik gyümölcsüket. Nem úgy építenek, hogy más lakjék benne, nem úgy ültetnek, hogy más élvezze. Mert népem élete oly hosszú lesz, mint a fáké. Választottaim maguk élnek munkájuk eredményéből. Nem hiába fáradoznak, nem veszedelemre szülnek, mert az Úr áldott népe ez, ivadékaival együtt. Mielőtt kiáltanak, én már válaszolok, még beszélnek, én már meghallgatom. A farkas a báránnyal együtt legel, az oroszlán szalmát eszik, mint a marha, és a kígyónak por lesz a kenyere. Nem árt és nem pusztít szent hegyemen senki – mondja az Úr.

Láthattuk, miért van szüksége e világnak Isten kegyelmes és újjáteremtő beavatkozására. A következő alkalommal látni fogjuk, milyen lesz Isten új teremtése.